

Kutseühinguline ajakiri

Riigiteenijate häälekandja

Tellimise hind:

Aastas postiga . . . Kr. 2—
 Poolaastas „ 1—

Ilmub 1—2 korda kuus

Tellimisi võetakse vastu igas raudteejaamas, riigi- ja omavalitsusteenijate organisatsioonides ja kõigis postkontorites ja lehe talituses.
 Toimetus ja talitus: Tallinna, Kopli tän. 7-a. Telef. — Balti keskjaam 221.

Kuulutuste hinnad:

10 senti m/m., veeru laiuses.
 Tekstis 50 prots. kallim.

Eesti raudteelaste Reskühingu väljaanne.

N. 11

16. novembril 1931 a.

VIII aastakäik

Põllumehed saevad oksa, millel ise istuvad.

Nõuavad riigiteenijate palkade vähendamist ennekuulmata määral.

Aastaid on tehtud rahva seas vastutustundeta kihutustööd ja loodud meeleolu riigi- ja omavalitsusteenijate majandusliku seisukorra halvendamise kasuks. Selle peamiseks põhjuseks on olnud kaks asjaolu: esiteks loodeti sellega omale koguda rohkem hääli, sest rahvale on riigiteenijaid ikka kujutatud mingisuguste üllearuste parasitidena, kes meie riigi hukatusse viivad ja kõigis selle raskustes süüdi. Nii pidi see erakond, kes neid kõige rohkem vähendada ja nende „kõrgeid“ tasusid kärpida lubas, rahva silmis muidugi see õige riigipäästja olema, kelle poolt tingimata tuli hääletada. Viimastel aastatel on esile kerkinud aga veel teine väga mõjuv põhjus — raha nappus riigikassas. Meie riigi algaastail riigikassa seisukord nii Venemaalt saadud kulla kui ka mitmete muude asjaolude tõttu oli hoopis lahedam, kui nüüd juba mõned head aastad. Siis jätkus sealt raha kõigile „saamameestele“. Nüüd aga on riigikassal näpud tihtilugu rahakasti põhjas ja sellepärast ei suudeta enam kuidagi kõiki „saamameeste“ soove rahuldada. Ja nii peavad riigiteenijate näljapalgad nüüd olema selleks allikaks, kust tulevad ammutada „saamameeste“ isude rahuldamiseks tarvilised summad. On muidugi iseküsimus, kui kauaks sedagi allikat jätkub, aga esialgu aastaks-paariks midagi ikka siit saab. On küll raske seda konstateerida, kuid ometi on meie arvates need asjaolud peapõhjuseks põllumeeste-kogude ja asunike poolt algatatud ning keskerakondadest vaikselt toetatud aktsioonile riigiteenijate palkade vähendamiseks.

MIDA SIIS NÕUTAKSE?

Põllumeeste-kogude poolt hra riigivanemale esitatud märgukirjas nõutakse riigi väljaminekute kärpimist nii üldiselt kui ka riigikogu ja vabariigi valitsuse liikmete ning riigi- ja omavalitsusteenijate palkade alandamise kaudu, ilma et oleks lähemalt tähendatud, millisel määral neid palku vähendada tuleks. Kuna nad aga riigikogus ettepaneku tegid, kärpida riigikogu liikmete palku 20% võrra, siis võib arvata, et nad ka riigiteenijate palku tervelt ühe viiendiku võrra vähendada tahavad.

Asunike isud ulatavad muidugi kaugemale. Nemad on seni olnud riigi eesõigustatud pensionärideks ja — süües kasvab isu. Sellepärast nemad nõuavad juba palkade alandamist 30%, s. o. peaaegu ühe kolmandiku võrra.

MILLEGA NEID NÕUDMISI PÕHJENDATAKSE.

Põllumeeste-kogud põhjendavad oma nõudmisi, nagu näha nende märgukirjast riigivanemale ja hra A. Tupitsa artiklist „Kajas“ (v. nr. 243) järgmiste asjaoludega.

Rahaliste segaduste tõttu välisriikides on meie väljaveosaaduste hinnad langenud, kõnelemata siseturu hindadest, mis eriti karjasaaduste alal on langenud äärmiselt alla. Need hinnad võivad aga veelgi langeda ja välisriigid oma turgusid võõrastele kaupadele kitsendada. Kõige selle tõttu olevat ka põllumeeste sissetulekud suuresti vähenenud ja neile vähenenud sissetulekuile tulevat kohandada ka maksud. Vähenevad aga maksud, siis vähenevad ka riigi sissetulekud, sellepä-

rast peab riik ka oma väljaminekuid piirama. „Lõviosa“ riigi väljaminekuid moodustavat aga riigiteenijate palgad, mis aastate eest olevat kõrgele kruvitud. Sellepärast, mitte ükski üheõiguslus (sic!), vaid tühi rahakott olla see, mis sundivat riigiteenijate palku tunduvalt kärpima, kusjuures ohvrit pidavat kandma kõik kuni viimase uksehoidjani. Hra A. Tupits laseb oma artiklis peale selle veel välja paista, et meie rahaväärtust on ähvardamas hädaoht ühenduses rahaliste sekeldustega välisriikides. Oma raha väärtust tulla meil aga hoida kui oma silmatera; nii et ka see sundivat meid veelgi enam piskuga läbi ajama.

Asunikkude märgukirjas põhjendatakse nende nõudmisi samuti vajadusega toetada põllumajandust, mis põllumajandussaaduste hindade katastroofilise languse tõttu olla sattunud raskesse seisukorda. Sellepärast olevat tarvis vähendada maal asuvate kinnisvarade maksu 50% võrra ja ära kaotada põllumajandussaaduste väljaveo maksud. Selleks tarvili- kuld summad tulla kokku hoida riigiteenijate palkadest kahel põhjusel: esiteks olla riigiteenijate tasusummad aasta-aastalt tõusnud — 1925. kuni 1931. a. ümarguselt 30% võrra, teiseks aga elukalidus ametliku statistika andmeil sama aja jooksul 34 punkti võrra langenud.*)

*) Ametliku indeksi järele on elukalidus 1925. a. kuni septembrini 1931. a. langenud 107 pealt 96 peale, s. t. ainult 11 punkti (tõeliselt ainult 5—6 punkti võrra). Samuti on muinasjutt kõnelus palkade tõusmisest 30% võrra. Lähemalt vaata käesolevas „Sides“ teisel. Toim.

Sellepärast, kuigi palgad tagasi viia 1925. a. tasapinnale, oleks riigiteenijate elujärg 1925. a. olukorraga võrreldes siiski märksa kergem. Selle tõttu tulevat riigiteenijate palgad kiires korras vähendada 30% võrra, mis annaks ümarguselt 10 miljonit krooni kokkuhoidu.

Nii põllumeeste-kogude ja asunikude nõudmised ja nende põhjendused. Vaatame aga nüüd ka,

KAS PEAVAD NEED VÄITED PAIKA.

Meie ei mõtlegi selle vastu väelda, et põllumajandussaaduste hinnad nii väliskui ka siseturul tunduvalt langenud ja selle tõttu põllumeeste seisukord halvenenud on. Kuid selles, kuidas tekkinud olukorda lahendada ja põllumehi kõige otstarbekohasemalt aidata, selles lähevad meie vaated palkadevähendust nõudjatega diametraalselt lahku. Tõepoolest, mis oleks selle tagajärjeks, kui riigi- ja omavalitsuseteenijate palku kärbitaks 20—30% võrra? Kas oleks sellega kuidagi aidatud tõelisi põllumehi? Ei, vaid selle tagajärjel satuksid põllumehed nii öelda vihma käest räästa alla. Riigi- ja omavalitsuseteenijate ostujõud etendab juba üksi küllalt suurt osa meie rahvamajanduses. Kuid riigi- ja omavalitsuseteenijate palgad on seni ikka olnud mõõdupuuks, millele muutmiseiga kaasas on käinud palkade muudatused eramajanduses. Ja pole mingit alust arvata, et käesolevalgi juhul asjad teisiti kujuneksid. Sellepärast on enam kui tõenäoline, et riigi- ja omavalitsuseteenijate palgavähendusele järgneb ka üldine palkade vähendus eramajanduses. Kõik see kokkuvõttes moodustab lõppeks niisuguse rahva, ja eriti just põllumajandussaadusi tarvitava rahvaosa, ostujõu vähenemise, et selle tagajärjel põllumajandussaaduste hinnad siseturul veel kaugelt katastroofilisemalt langema peaksid kui seni. Meil ei ole põhjust mitte uskuda hra A. Tupitsa väiteid, et ka välisturgudel põllumajandussaaduste hinnad niipea ei tõuse, vaid hoopis vastuoksa veelgi alaneda võivad, kusjuures peale selle ka nende välisturgudele mahutamise võimalused iseenesest veelgi kitseneda võivad. Ja mis oleks kõige selle tagajärg? Selle tagajärjeks oleks praeguste madalate või koguni veel madalama põllumajandussaaduste hindade püsisvaks muutmine; ei oleks enam mingit lootust nende tõusmiseks. See aga tähendaks, et põllumehe praegune raske seisukord samuti püsisvaks muutuks, sest on enam kui naivne arvata, et riik kaemat aega suudaks oma juuremaksudega tervet põllumajandust veepal hoida. Riigil lihtsalt ei jatkuks selleks raha. Rahva ostujõu langemisega 20—30% võrra paratamata langeb ka samavõrra või veelgi suuremal määral majanduslik läbikäik. Riik saab aga omad sissetulekud maksu-

dest, mis omakorda olenevad majandusliku läbikäigu suurusest; väheneb majanduslik läbikäik, vähenevad maksud, vähenevad riigi tulud. Loomulikult saab riik vähenenud tulude juures põllumajandustki vähemal määral toetada; seda enam, et majandusliku elu läbikäikude vähenemisega paratamata raskused tekiavad ka teistel majandusaladel, kes peagi niisama riiklikku toetust nõudma hakkaksid, kui praegu põllumajandus. Nende toetuseks peaks riik siis vist jälle palku kärpima hakkama, millele muidugi järgneks jälle uus tagasimine majanduslikus elus jne. jne. Oleme vist kõik koolipõlves õppinud lugu Triiskast, kes kuube parandades varukate lappe lõikas hõlmadest ja ümberpöörduvalt ning mis sellest lõppeks välja tuli. Nüüd soovitakse samasugust kuuelappimist ette võtta rahvamajanduses. Pole mingit kahtlust, et siin tagajärjed hoopis kurvemaks kujunevad kui Triiskal.

Kõike kokku võttes võib kõhklemata ütelda, et palkade kärpimisega põllumajandust aidata ei saa. Et põllumajanduse seisukord aga kahtlemata raske ja teda aidata tuleb, siis peame endile paratamata asetama küsimuse

KUIDAS SIIS AIDATA PÖLLUMAJANDUST?

Meie arvates on selleks praegu mitu võimalust. Vahe hindade vahel, mis saab põllumees ja nende vahel, mis samade ainete eest peab maksma tarvitaja siseturul, või makstakse välisest küllalt nii suur, et põllumehele võidaks maksta kaugelt suuremat tasu, kui praegu makstakse. Toome ainult paar näidet. Hra A. Tupits tõendab, et eriti katastroofilisel olla langenud siseturul karjasaaduste hinnad. Ja tõepoolest kuuleme alatasa, et põllumees saavat piima liitrist ainult 4 senti, või kilost aga kr. 1,— kuni kr. 1,10. Tallinnas maksab samal ajal aga piima liiter 10—14 senti, s. t. ligi kolm korda rohkem; samuti maksab Tallinnas välisturule kõlbmatuks tunnustatud, see tähendab viimase sordi, või kilo kr. 1,70 kuni 1,90 — teiste sõnadega ka ligi kaks korda nii palju kui põllumees saab. Veel hullem on aga asi lihakaubaga. Samal ajal, kui põllumehed müüvad lehma 30—40 kr. tükk, maksab Tallinnas loomaliha kilo kuni 80 senti; peekon aga, mille eest Londonis maksetavat alla 70 senti kilogramm, maksab Tallinnas kr. 1,50 kg. Siit on ometi päevaselge, et põllumajandussaaduste eest põllumeestele maksetakse kaugelt vähem, kui normaalset vahetluse-kulude juures neil õigus saada oleks. Samuti on siit selge, kus on need allikad, milledest põllumajandusele abi peab tulema: *abi põllumehele peab tulema sellest liigkasust, mis praegu teenitakse põllumajandussaaduste pealt.* On

mitu teed, kuidas seda liigkasu põllumajandusse tagasi juhtida. Riik võib selle maksustada ja siis toetusena põllumeestele tagasi maksta; ta võib aga ka korraldused luua, mis niisuguse liigkasuvõtmise võimatuks teevad, nii et põllumajandussaaduste tootjad kohe oma saaduste eest õiglasi hinda saavad. On aga ka teisigi teid. Põllumehed turustavad õige suurel määral omad saadused oma ühistegeliste asutuste kaudu; nad võiksid seda aga veel kaugelt suuremal määral teha. Muidugi peavad nad oskama siis ka asja nii korraldada, et nende oma asutused neid nii ei kooriks, kui praegu, kus nad tarvitajalt võtavad piima liitrist 14 senti, põllumehele aga sellest maksavad kõigest neli. On ülem aeg, et põllumehed kord ka ise enda aitamise peale hakkaksid mõtlema.

Kui „kõrged“ on riigiteenijate palgad ja missugusesse seisukorda nende kärpimine asetaks riigiteenijad ning palju on väärt väited nende tõusust, selle kohta leiavad lugejad andmeid ja näiteid käesolevast „Side“ numbrist teisalt. Meie ei saa aga käesolevat kirjutist enne lõpetada, kui me pole paljastanud mõne näitega, kuivõrt põllumeeste huvid palgavähendust nõudjatele südamele on ja kuivõrt seda hoopis muud motiivid juhivad.

Põllumeeste-kogud nõuavad põllumehe maksukoorma kergendamist, ilma et nad näitaks, millisel määral; asunikud nõuavad aga kinnisvaramaksu vähendamist 50% võrra. Vaatame õige, kui suur sellest saadav toetus põllumajandusele oleks. Asjailmunud riigi statistika keskbüroo väljaanne „Eesti Põllumajandus 1930“ annab meile selle kohta huvitavaid andmeid. Seal selgub nimelt, et kõik põllumajandusel lasuvad maksud moodustasid 1929./30. a. talundi rahalistest väljaminekutest keskmiselt 3,38 protsenti, viimase 5 aasta kohta keskmiselt 3,24%, ehk rahas 1929./30. a. keskmiselt kr. 42,20 või viimase 5 a. kohta keskmiselt kr. 45,90. Siit järgneb, et kui kogu põllumajanduslik maksukoorem üldse ära jätta, ka selgi juhul sellest saadav toetus oleks talundi kohta keskmiselt neljakümne krooni ümber. Aga palgavähendust nõudjad ei luba ju kogu maksukoormat kaotada, vaid ainult osaliselt. Nüüd võib siis iga põllupidaja ise välja rehkendada, kui suur see palgavähendajaist temale nõutav toetus on ja kui suure osa see välja teeb sellest liigkasust, mis tema arvel teenitakse, suurelt osalt just nende palgavähendust-nõudjate poolt või vähemalt nende armust. Samuti võib igatüki nüüd järele rehkendada, kui suur osa nendest 10 miljonist kroonist, mida asunikud tahavad riigiteenijate palkadest kokku hoida, läheks põllumajanduse toetuseks ja palju „saamameeste“ isude rahlundamiseks. Siin küll võib rääkida lõviosast, mis nende saagiks langeks.

Valel on lühikesed jalad.

Asunikude muinasjutud riigiteenijate palkade tõusust ja elukalliduse langusest.

Põllumeeste-kogud ja asunikud nõuavad riigiteenijate palkade vähendamist. Nende tõendusel olevat riigiteenijate palgad tervelt 30% võrra tõusnud 1925. kuni 1931. aastani; samal ajal aga olevat elukallidus ametliku statistika järgi langenud 34 punkti võrra, nimelt 1925. a. augustis olevat see olnud 135, augustis 1931. a. aga 101. On siis asjaolud tõesti nii? Meil on juba mitu ja mitu korda tulnud tagasi tõrjuda ajakirjanduses ja riigikogus levitatud muinasjutte riigitee-

nijate kõrgetest palkadest, eriti nende tõusust, kuid et oma demagoogia tegemises juletakse minna nii kaugele, et esitatakse riigipeale märgukiri lausa ebaõigete andmetega, seda poleks me siiski uskuda sõندانud. Meie teada Eestis on olemas ainult üks ametlik statistika asutus, kes elukalliduse indekse koostab ja avaldab, nimelt riigi statistika keskbüroo. Kuid viimase poolt avaldatud indekseid näitavad hoopis teisi arvusid, kui ülemal tähendatud. Meil tarvitseb ainult lahti

lüüa nimetatud keskbüroo väljaandel asjailmunud töö „Eesti 1920.—1930. Arvuline ülevaade“, kus leheküljel 291 on toodud elukalliduse (elumaksumuse) indekseid 1921. a. alates. Ja sealt leiame, et elukalliduse indeks 1925. a. oli 107, kuna ta 1930. a. oli 104, ning kui me kätte võtame sama büroo väljaandel ilmuva „Eesti Statistika Kuukirja“ 1931. a. numbrid, siis leiame neist, et 1931. a. üheksa kuu (jaan.—sept.) keskmine elukalliduse indeks on 96. Augustis 1925. a.

aga oli indeks 107 ja samal ajal 1931. a. 95. Need numbrid on toodud selle indeksi järgi, kus aluseks on võetud 1913. a. (1913 = 100). Teine indeks on arvutatud 1922. a. alusel (1922 = 100). Selle aluse järgi oli 1925. a. indeks 120 (august ka 120), 1930. a. indeks 116 ja 1931. a. 9 kuu keskmine 108 (1931. a. august 106).

Nii on lugu tõeliste ametliku statistika andmetega. Ja nende järgi on elukallidus 1925. a. kuni 1931. a. langenud ainult 11 (või kui augusti kuusid arvesse võtta, siis 12) punkti ehk kui aluseks võtta 1922. a., siis on vastavad arvud 12, resp. 14 punkti, kuidagi aga mitte 34 punkti.

Jätame avalikkuse otsustada, kuidas niisugust sihilikku arvude võltsimist hinnata.

Omapoolt peame aga nende indekside juure tähendama, et need elukallidust näitavad madalamana, kui see tõelikult on. Nimelt on korterikulud võetud Tallinnas maksnud üüriseaduse kohaselt, mis on ainult 52% 1913. a. üüristest samade ruumide eest. Tegelikult on üüriseadus 1931. a. maist alates kaotatud ja tõeliselt maksetavad üürid on mitu korda kõrgemad, kui indeksi aluseks võetud normid. Niisama näib meile, et korterikulude võrdkaal — 7,5% — on liiga väike. Vähemalt Tallinnas pole mõeldav, et 100-kroonilise büdžeti juures võimalik oleks korteri üüriks välja anda ainult 7,50 kr. Praegu maksab Tallinnas kesklinnas vähemalt 20—30-minutilise käigu kaugusel olev korter, milles ainult üks väike tuba pliidiga 15—20 kr. kuus. On aga toast vaheseinaga köök eraldatud, on üür juba 20—25, isegi kuni 30 kr. kuus. Sellepärast näib meile, et tegelikkude üüride ja õiglasema korterikulude võrdkaalu tarvitamisel praegune indeks vähemalt 7—8 punkti võrra tõusma peaks. Nii et tõeliselt elukalliduse indeks ei näita langust 34 punkti, vaid vaevalt 5—6 punkti võrra.

Vaatame nüüd, kuidas on lugu väidetava palkade tõusuga 30% võrra. Selle selgituseks olgu alamaal toodud võrdlus 1925. a. tegelikult saadud palga ja 1931. a. saadavate palkade vahel ühes ja samas ametis.

Selle võrdluse juures tuleb silmas pida, et 1931. a. palkades pole arvesse võetud teenistusevanusetasu; see küsimus on alamaal eraldi käsitatud. Samuti tuleb silmas pidada, et võrdluse aluseks on võetud palgad Tallinnas; neis kohtades, kus perekonnaabiraha maksetakse kr. 6,— resp. kr. 4,— kuus, tulevad absoluutarvud vähe teised, kuid vahetult nende vahel on peaaegu samasugune, kui Tallinnas. Toodud võrdlus on huvitav õieti mitmeti. Kõigepealt tõendab ta meile, et jutt palkade tõusust 30% võrra on muinasjutt. Isegi direktoril (peavalitsuse juhatajal) on tõus kõigest 8,8 protsenti, kuid mida väiksemalpalgalise juure me jõuame. seda väiksemaks muutub tõus ja kuuekümnepoolise vallasel kantselei-ametniku juures on see veel ainult 2,1%. Kui me aga vaatleme perekonnaga riigiteenijate palku, siis näeme, et mida suurem perekond, seda väiksem on palga tõus ja 3 lapselga perekonnas (kes on õigustatud perekonnaabiraha saama) ei ole enam kellegi palk suurem kui 1925. a., küll aga kuni 3,3% väiksem. Veel suurema perekonna juures on palga vähenemine muidugi ka suurem. Vaatamata sellele, juletakse meil veelgi välja tulla kavade, mis jällegi esimeses järjekorras perekonna-abirahade kärpimist ette näevad.

Ametinimetused	Vallaline		1 lapselga		2 lapselga		3 lapselga	
	Keskml. palk kuus kr.	Palga vahet	Keskml. palk kuus kr.	Palga vahet	Keskml. palk kuus kr.	Palga vahet	Keskml. palk kuus kr.	Palga vahet
Kantseleiametnik, ma-sinakirjutaja	58,75	+2,1	68,08	—	77,40	-1,8	86,75	-3,3
Arveametnik, asja-ajaja jne.	72,33	+3,7	81,75	+1,5	91,—	—	100,33	-1,3
Sekretär, vanem statistik, vanem maamõõtja, vanem tehnik jne.	115,50	+3,9	124,83	+2,5	134,16	+1,4	143,50	—
Direktor (peavalitsuse juhataja)	294,—	+8,8	320,—	—	—	—	—	—

Samasugune tasu kui vallalisele.

Eelmises võrdluses pole arvesse võetud 1929. a. maksmapandud teenistusevanusetasu esmalt selle tõttu, et seda ei saa — muidu ühesuguste tingimuste juures — kõik riigiteenijad, vaid ainult need, kes vähemalt 3 a. teeninud; teiseks on selle tasu normid ka ühes ja samas palgaastmes mitmesugused, olenedes jällegi teenistuseajast. Praegusel momendil, kus kõige pikem teenistusevanusetasu õiguslik teenistuseaeg maksimaalselt 13 a. võib olla, saab see tasu samuti maksimaalselt olla 12—20% palkadest (perekonnaabirahad mitte arvesse võttes). Maksimaalsete normide saajate protsent pole aga üldisest riigiteenijate perest kuigi suur. Meil olemasolevatel andmetel on keskmine teenistusevanusetasu protsent umbes 5,7% põhipalgast.

Teisest küljest pole aga ülemaltoodud võrdluses arvesse võetud 1. aprillist 1931. a. maksmapandud palkade vähendamist 2% võrra pensionikapitalimaksu näol. Samuti on arvestamata palkade vähenemine arstiabi kärpimise tõttu, mis teeb üldisest palkade summast umbes 2,5—3%, perekonnaga riigiteenijate kohta aga jällegi tunduvalt suurem olles.

Arvestades ka neid asjaolusid, peame paratamata otsusele jõudma, et alates 1925. a. on palk tõusnud, ja sedagi ainult mõne protsendi võrra, keskmistest kõrgemalpalgalistel riigiteenijatel, kõigil teistel aga kas üldjoontes samaks jäänud, või koguni vähenenud ja viimast seda suuremal määral, mida väiksem palk ja suurem perekond.

Ometigi ei olnud 1925. a. palgad mingisugused ideaalsed palgad, vaid sõna otsekohesest mõttes näljapalgad. Riigiteenijail oli võimalik hädavaevalt hinge sees hoida ainult aeg-ajalt antavate ühekordsete toetuste tõttu. Nendega peletati küll saamise momendil suur viletsus riigiteenija majapidamisest eemale, kuid juba mõne kuu pärast oli seisukord jälle endine ja tuli jälle uue toetusega välja

aidata. Niisugune oli seisukord 1925. a. Meil on ta veel küllalt hästi mees ja ei oleks halb, kui seda meele tuletaksid ka need, kes seda nüüd uuesti tagasi ihaldavad.

Kuid jätame kõrvale kõik võrdlused ja vaatame, mida võib riigiteenija endale lubada praegusel momendil oma „kõrge“ palga eest.

Meil olemasolevatel andmetel on praegu riigiteenijaid (välja arvatud kaitseväge, piirivalve ja õpetajad, kellele koosseise avaldatud pole): *)

Palgaga üle 200 kr. kuus — 614 isikut ehk 3,3% üldarvust.

Palgaga 185—100 kr. kuus — 2818 isikut ehk 17,5% üldarvust.

Palgaga 90—60 kr. kuus — 8198 isikut ehk 51,1% üldarvust.

Palgaga alla 60 kr. kuus — 4427 isikut ehk 27,6% üldarvust.

Seega ligi 80% riigiteenijaist saab palka alla 90 kr. kuus. Ka kõiki lisatasusid ja tasusid natuuras juure arvates on keskmine riigiteenija palk ainult 80 kr. ümber kuus. Vaatame, mida võib endale sellise keskmise palga juures lubada vallaline riigiteenija Tallinnas. Kõige tagasihoidlikuma arvestuse juures tuleb temal välja anda kuus:

1. Korteri ühes kütte ja valgustusega kr. 25,—
 2. Riietus (üks ülikond aastas à 60 kr.) „ 5,—
 3. Jalanõud (aastas 1 paar saapaid ja 3 pooltallad) „ 2,—
 4. Puhastus (pesupesemine, saun, habemeajamine, juukselõikus jne.) „ 3,—
- Kokku kr. 35,—

Need on kulud, millest hoidumine võimata. Samuti pole neid enam võimalik vähendada; tegelikult kujunevad nad alati märksa suuremaks, sest 60 kr. riie-tumise kuluga näit. ei saa keegi Tallinnas läbi; samuti on neis kuludes hoopis arvestamata mööbli, pesu jne. muretsemise ja amortiseerimise kulud.

Aga inimene peab ju ka sööma. Kõige odavamaks söögimajas maksab Tallinnas lõuna (supp ja liha- või kalatoit) 50 senti; hommiku- ja õhtusöögi peale tuleb samuti vähemalt 50 senti välja anda (seda ainult ise kodus valmistades; söögimajas läheks need märksa kallimaks). Kokku teeks see toitluskulud 1 kroon päevas ehk 30 krooni kuus. Nii kuluks kõige tagasihoidlikumagi arvestuse juures üksiku inimese elamiseks Tallinnas 65 krooni, ehk teiste sõnadega rohkem, kui umbes 1/3 riigiteenijaist üldse palka saab. Perekonnainimese seisukord oleks aga veel kaugelt raskem. See 8 krooni perekonnaabiraha, mis praegu lapse pealt maksetakse, ei kata ligidalegi neid kulusid, mille võrra perekonna toitmine kallimaks läheb üksikuga võrreldes, rääkimata suuremaist korteri, riie-tumise ning lõpuks koolitamiskuludest. Muidugi ei saa keegi piisavalt rohkem välja anda, kui ta sissetulek on, sellepärast tuleb neidki kulusid veel kärpida ja kuna teised kulud end kokku tõmmata ei anna, sünnib see kärpimine paratamata kõhu arvel. Kuid toiduained tulevad põllumajandusest ja nii mõjub iga palgavähendus esimeses järjekorras just põllumajandus-saaduste müügi võimalusi vähendavalt, seega ka nende hindu alandavalt. Sellepärast on selge, et riigiteenijate palkade alandamisega kuidagi võimalik pole parandada põllumajanduse seisukorda. Meie ei usu, et meie põllumeeste juhid sellest aru ei saa. Kui nad sellele vaatamata

*) V. ka „Vaba Maa“ nr. 253 s. a.

siiski igasuguste demagoogiliste võtete ja valeandmetega maal meeoleolu loovad üldiseks palkade vähendamiseks, siis on selle eesmärgiks mitte põllumajanduse aitamise, vaid hoopis teised sihid. Kuid see maksab end ükskord kindlasti kätte. Varem või hiljem selgub ka maamehele asjade tõeline seisukord. Ja et see või-

malikult rutem sünniks, selleks peavad end riigiteenijad tööle rakendama. Riigiteenijaskond on end aktiivsest poliitikast seni eemale hoidnud, kuid nüüd näib riigiteenijaskonna politiseerimine paratamatuks tarviduseks muutuvat. Olgu siis nii. Meile on vaenukinnas visatud; võtame ta vastu.

üldse mõeldav. Keskmisepalgalised riigiteenijad on pea kõik perekonnainimesed. Nii riivaks see samm suuremat osa neist. Viimaste aastate koondamist all on samuti peamiselt kannatanud just keskmisepalgalised. Kõige rohkem just neid tehti ülemääralisteks ja viidi palgaastmeis alla-poolle. Ja nüüd on siis jälle leitud, et just nende lapsed peavad need olema, kes meie põllumajanduse hädast välja ja meie rahakursi kindlustada peavad aitama. Kas on aga keegi sellele ka mõtelnud, mis siis saab, kui need kord lõpulikult hävitatud on! Kuidagi ei suuda uskuda, kui ükskõikselt ja kergesti meil mängitakse nii inimeste kui rahva saatuse ja tulevikuaga.

Hoiduge lastest!

Raske on küll lasteisana anda teistele ülemalavaldatud nõu, kuid raske on sellest ka keelduda. Riigiteenijate palgad on üldiselt näljapalgad, kuid eriti viletsad on nad lastega riigiteenijail ja nüüd tahetakse neid viimaseid selle eest eriti veel karistada, et nad omale lapsi on julgunud muretseda. Kuidas ei peaks siis hoiatama teisi, et nad end samasugusesse seisukorda ei asetaks.

Vabariigi algaastail näis, et riik püüab soodustada perekonna, eriti laste soetamist. 1922. a. pandi maksta perekonnaabiraha seadus, millega makseti toetust teise perekonnaliikme (abikaasa) pealt . . . kr. 7,— kuus, kolmanda perekonnaliikme pealt . . . „ 10,— „ neljanda ja järgmistele perek.-liikmetele pealt . . . 13,— „

See oli tolleaegsete palkade juures õieti tunduv toetus. Peale selle avaldus selles seaduses tendents suuremaid perekondi rohkem toetada. Kuid juba 1923. a. pandi maksta uus seadus, millega neid toetusi märksa kärbiti. Abikaasa pealt selle seaduse järgi toetust enam üldse ei makseta. Laste pealt toetust küll veel maksetakse, kuid veel ainult 8 kr. lapselt (teatud linnades), olgu siis neid üks või mitu, kusjuures palga ja abiraha ülemääraks on kr. 135,— kuus. Juba

see oli suure perekonnaga ja väikese palgaga riigiteenijale raske lõök. Nii sai 1922. a. seaduse põhjal riigiteenija, kel abikaasa ja 3 last, kuus perekonnaabiraha 43 krooni. 1923. a. seaduse põhjal aga ainult 24 krooni, ehk ligi pool vähem. 1923. a. maksmapandud perekonnaabiraha seadus on maksvusel tänini, ainult selle vahega, et 1927. a. tõsteti palga ja perekonnaabiraha maksimaalsumma 155 krooni peale kuus; üle selle perekonnaabiraha enam ei makseta, kuigi laste arvu järgi rohkem peaks tulema. Kui me nüüd arvesse võtame, et 1923. a. peale laste kasvatamine ja koolitamine märksa kallimaks on muutunud, ära on jäänud ka 1924.—1927. a. maksetavad ühekordsed toetused, kus perekonnaga riigiteenijale suuremad toetused määrati, siis on viimaste olukord praegu märksa raskem kui 1923.—1927. a., rääkimata 1922. aastast. *) Kuid sellele vaatamata on majanduseministeerium siiski sõandunud esitada vabariigi valitsusele seaduseelnõu, millega tahetakse hoopis ilma perekonnaabirahata jätta keskmisepalgalised riigiteenijad (90—140 kr. kuus). See on suurim ülekohtus ja sotsiaalpoliitiliselt hukkamõistetavam samm, mis

*) V. ka võrdlustabel 1925. ja 1931. a. palkade vahel käesolevas numbris, artikkel „Valel on lühikesed jalad“. Toim.

Ajakirjandusest loeme, kuidas Prantsusmaal, isegi Itaalias, kus nii-kui-nii ei teata, kuhu oma liig suurt rahvaarvu mahutada, suuri perekondi austatakse, toetatakse, neid igati soodustada püütakse. Samuti ka, kuidas mujal palgakärpimiste puhul perekonnaga inimesi võimalikult sellest eraldada püütakse. Nii näiteks Hollandis, kus riigiteenijate palkade kärpimine päevakorral, kavatsatakse kärpimisest vabaks jätta vallasil kuni 1000 guldnat, (s. o. kaks korda suurem norm) aastat. Perekonnaabirahad jääksid aga hoopis puutumata. Alles üle 2000 guldnat aastapalgad kuuluksid kärpimisele ja seadagi kuni 5%. Kahekümne või kolmekümne protsendi nõudja peale vaadatakse seal kindlasti kui vaimuhaigete majast ärakararunu peale. Meil muidugi niisugused „sentimentaalsused“ midagi ei maksa; kes nõrgem on, see hävitatakse halastamata. Kuna majanduslikus võitluses aga perekonnaga inimene enamasti alati nõrgem on, siis ei saa kuidagi teistiti, kui veel kord hoiatada: ärge muretsgege endale lapsi!

Perekonnaisa.

Peksupoiss on jälle väljatoodud.

Ühenduses inglise ja rootsi pankades kõvasti kõikuma löönud „Jootustega isamaa parema tuleviku peale“ ning ukse ees seisvate riigikogu valimistega, on alanud järjekordne kampaania meie parameerpoolsete erakondade igivana materdamisealuse, — palgateenija vastu. Esimesena seekord on oma vana, truu Rosinante — palgateenija, kelle seljas järjekindlalt iga valimise eeli tehakse pikem sõit valijaskonna ette, välja talutanud kogumehed, seekord küll uute kuljuste ja valjastega.

Nagu lugemes ajalehist, on põllumeeste-kogude esitajad riigivanemale üle annud märgukirja, milles nõutakse üldist palkade alandamise läbiviimist ja seda otsekohe ning tuntaval määral. Iseloomustav seejuures on asjaolu, et kui varemaal seesugusel demonstratsioonil esines peamise materdamisobjektina riigiteenijate liig suur arv (muidugi vähemate vendade, sest direktoreid tehakse erakonna tarviduse kohaselt alatasta juure), on nüüd see kõhn kondike nähtavasti kasi-naks jäänud isegi neile suuresuuga demagoogidele ja tullakse esile uue trumbiga, — palgateenijate kümnete tuhandeliste (!) töötasudega.

Koos ülaltöödud teatega põllumeestekogude riigikogu rühma märgukirjast palkade vähendamise asjus, leiame samast teate ettepanekust samalt rühmalt riigikogu vanematekogule, võtta lahendamisele küsimus, et riigikogu liikmed vabatahtlikult loobuksid osa oma töötasust, kooskõlas üldise palkade vähendamise-ga.

Shest on tööpoolest suur! Sest kujutage ette: riigikogu liige, mõisaomanik, mitmekordne direktor ja mitmekümnetuhandeline riigi pensionäär kindral Jaan Soots, suurtalunik, hooldaja ja aktsionäär Kustas Tonkmann ja veel kakskümne-kolm samakaalulist härrat on üheteistkümne tunnil hakanud aru saama, et nende sajatuhandelised sissetulekud on ikkagi pisut liig praegusel kehval ajal ja nüüd ohverdavad nad, aetuna õilsast armastusest endi valijate vastu, tervelt kenakese protsendi endi ühest sissetuleku-alkikast! See on ometi trump ja hoidku jumal, kui selle vana, kulunud potiässa, mille nimi „kokkukuhid“, esimesena kergeuskliku taadi ette oleks käinud kogude põline rivaal, — härrasasunikud.

Me ei taha salgama hakata: praeguse majanduskriisi all kannatab suur osa meie rahvast. Kannatab põllumees, kannatab tööstur ja ärimees, kannatab ka palgateenija; kuid tavalisti kannatab seesugustes olukordades kõige rohkem ikkagi viimane. Oleks tööpoolest suur eksitus, nagu ütleb härra Tupits, kui arvaksime, et praegune olukord jääb püsima, et rahanduskriisi lained meid veel valusamalt ei taba. Seepärast ei taha me teda peita tema lootustes, sest ka meie palgateenijail on väga selgesti veel meeles need mõnelt poolt nii väga taganudetavad „kuld-“ ajad, mil võidi võtta leivanaela eest hinda mis meeldis ja seadigi sageli mitte eesti rahas, vaid milleski muus, kindlamas. Meie palgateenijail on küllalt värs-kelt meeles ka need rasked võitlused,

mida tuli läbi võidelda, enne kui suudeti saavutada praegused enam-vähem kõnlemisväärased, kuid siiski kaugelki mitte normaalsed elamistingimused. Millega on ta kindlustatud, et tal uuesti, algusest peale, ei tule alata endist rasket võitlust, et lõpuks, tosina aasta pärast, jälle välja jõuda sellele „haljale oksale“, mis nüüd mõnel pool nii pinnaks silmas?

Riigiteenijale on alati ette heidetud sageli otse oletatuid soodustusi ja hüvesid, mis neil kasutada olevat: küll hiigel-palku, küll laisaelu jne. jne. jne. Iga rahvasaadik ja palgaline agitaator, kes arvab enese kutsutud olema „kaitsma“ maarahva huvisid, loeb otse enese pühaks kohustuseks ette maalida oma sageli ebatõelikele kuulajaskonnale imelugusid palgateenija hiilgavast olukorrast. Ometi on ka palgateenija teadlik neis soodustu-sis, mis on kasutada põlluharijal. Kui põlluharijal on igal ühel oma kindel kodu ja vähemasti igapäevane leib ning ihuvari alati kindlustatud, siis ei saa seda palgateenija kohta sugugi öelda. Kui meie põlluharija eest praegu kantakse otse isalikku hoolt, võrreldes isevalitsuse ajaga, soodustades maa kultiveerimist, põllu- ja karjasaaduste realiseerimist tapamajade, piimatalituste, juurdemaksude näol väljaveosaadustele, siis ei tohiks ometi selle järelduseks olla, et palgateenija peab endiselt puuduses virelema. Meie põllumajandusele on krediit tehtud nii pikaajaliseks ja soodsaks, et palgateenija seesugustest võimalustest undki

näha ei sõanda ja ometi vajaks temagi kehva majapidamine hädapärast elustamist.

Ma ei taha sugugi küia nende, peab ütleva, vastutustundeta inimeste jälgedes, kes kõneledes põllusaaduste hindade langusest ja inglise rahanduskriisist, on oma sõgeduses selles peaaegu valmis vastutavaks tegema palgateenija, ega üldistada seega kõiki meie põlluharijaid, kui koridan juba varemgi avaldatud mõtet, et paljudele meie taludele nüüd osaks saanud raskusis, on just süüdi omal ajal liig kergel käel tehtud laenuid, sageli veel selles suures „isamaalikus“ usus, et kauaks seda pisikest Eesti riiki ikka on, — tuleb jälle „midagi“ ja siis on ka laenuid tasa. Sel ajal oli see võib olla päris loogiline arvamine, sest aeg oli tõesti segane ja ebakindel. Ja nüüd annabki end valusalt tunda see vana tõde, et laenudest elada ei ole kunst, kunst on neid tasuda. Seda teavad ka palgateenijad, sest ka nemad siplevad praeguse majanduselu raskustes.

Riigiteenijad ei ole kunagi keeldunud ohvrit toomast, kui maa seda on vajanud. Kogu meie madalamapalgalise riigiteenijaskonna tüüline päevast päeva vilemine on olnud üks suur ohver isamaale, mille kandmise ainsaks ergutajaks on olnud vaid tume ja ebamäärane lootus millegi kaugema ja parema peale. Kuid nõuda nende piskust veel ohvrit neile suurnikele, kes veel praegugi pole suutnud võrdnuda üleõla vaatamisest kodutule palgateenijale ja kes südames tagasi

igatsevad neid kuldseid aegu, mil palgateenijale otsekuu mingi armuand kalli raha eest kätte visati tema igapäevane leivapalukene ja isegi meie kaitsevääle muidu mooni ei saanud, kui rekvireerimise teel, — siis häbi peaks olema neil suurimel nüüd mürdmata tulla nende inimeste kehva palukese küljest, keda nad ise iga sööma peale hambaorgiks on tarvitanud.

Meil on see kord juba nii, et võetakse suu täis suuri sõnu, kuid see, kelle nimel seda tehakse, vireleb endiselt oma viletsuses. Ei ole palgateenijal põljust arvata ka praegu, et need veeringud, mille järgi nüüd tullakse, tõesti lähevad sinna, kus nende järgi kõige suurem puudus ja jälle ei libise suurimikkude ja pankrottmeistrite põhjatusse tasku, või sõjajumala täitmatusse kurku. Eelmised sinna veerenud miljonid on selle tee ju nii libedaks kulutanud!

Kui aga nende 10-tuhandeliste palkade saajate all, mida nüüd kärpima tullakse, on mõeldud nende tõelised saajad ühes oma mitmete-setmetetuhandeliste lisata-sudega, siis pole meil tõesti nende vähendamise, hr. Tupitsa soovil ka tuntuva vähendamise vastu mitte kõige vähematki, — vastupidi, oleme alati tähelepanu juhtinud ja hukkamõistvalt suhtunud ebamäärastel suurtesse ja põhjendamata palgavahedesse, mis valitsevad kõrgemate ja alamate riigi- ja üldse palgateenijate töötasudes. Tõepoolest, näidake kord ka teie, härrad, et oskate ohvrit tuua ja en-

did kitsendada, — väike mees on seda järjekindlalt teinud juba tosina aastaid. Või olete tõsiselt selles veendumuses, et palgateenija peab alati olema see viimane sant, kellele vaid niipalju anda tuleb, kui tarvilik elu hädapäraseks seeshoidmiskes? Teie asemel, te suurte shestidiga (ja ainult!) patrioodid, oleksid nad juba ammu läinud endi taludesse, et ometi kord pääseda sellest alalisest närimisest ja peksupoisi osast ning loovutanud kergendustundega teile need „kahetsemisväärsed“ kohad ja palgad.

Teil on õigus, härrad sterlingipatrioodid, kui ütlete, et palkade vähend. mõte leiab vastuvõitlejaid. Teil on õigus, — kui üks mees tahame me nüüd tõusta! Neid võitlusi oleme ennegi võidelnud, kuigi olime siis pealetungiv pool, kuid nüüd, kunas olete kasutanud meie lojaalsust, meie ausat arusaamist riigi praegusest seisukorrast, mis on keelanud meid esinemast õigustatud nõudmistega meie praegugi veel küllalt kehva olukorra parandamiseks, isegi rohkem, mis on meile ohvrimeelt annud koguni loovutada osa varem kättevõidetud seisukohti, eksite rängasti, kui arvate, et alistume võitluset. Alistumine, see oleks meie häbbumine.

Palgateenijad, read koomale! Raputagem kord endilt maha loidus ja ükskõiksus! Tuletagem mee neid viletsusi, millega heitleme juba teist aastakümnet. Viivitus ja loidus see on meie surm!

W—r.

Korteri küsimus raudteel.

Teatavasti asus raudteelaste Keskühing seisukohale, et korteri küsimus tuleb võtta revideerimisele täies ulatuses. Selle seisukohaga ühinesid kõigi Keskühingusse koondunud organisatsioonide esindajad. Nüüd on aga mõned ühingud, kuhu kuuluvad priikorterite saajad teenijad, hakanud tegutsema separaatselt selleks, et korterite suhtes jääks püsima praegune seisukord. Pealegi püütakse Keskühingule varju heita, kahtlustades teda tahtmises võtta teenijailt priikortereid. Seda arvesse võttes on vajalik teenijate laiematele hulkadele selgeks teha mispärast Keskühing asus eelpooltähendatud seisukohale. Selleks alljärgnevad read.

Praegu võib kõiki raudteeteenijaid korterite suhtes jagada kolme liiki: priikorteri saajad, tasu eest raudteemajades kortereid kasutajad ja viimaks erakorterites elavad raudteelased.

Priikortereid saajad teenijad omakorda jagunevad kahte priikorteri saamise õiguse ulatavuse poolest täiesti erinevatesse liikidesse. Esimesse liiki kuuluvad need, kes on loetletud „Riigi Teatajas“ nr. 27 — 1927. a. eest. Need on: raudtee peadirektor (raudteevalitsuse direktor), jaamaülemad ja nende abid (korraldajad), laojuhatajad, laojuhatajad-arveametnikud, teemeistrid, eestõttegijad, signaalmehaanikud, hooneteülevaatajad ja nende abid, depoo ülemad, vanemad kontrollmehaanikud, kontrollmehaanikud, jaoskonna arstid ja nende abid, Mõisaküla tehaste ülem ja selle ase-täitja, veo- ja ehitusjaoskondade ülemad ja nende abid, eksploatatsiooni revidendid, ämmaemandad ja desinfektorid.

Nende teenijate kohta on „Riigi Teatajas“ tähendatud, et peale palga antakse neile korter ilma kütte ja valgustuseta. Kuidas aga siis talitada, kui tegelikult ei ole võimalik anda korterit natuuras, selle kohta ei ole seal midagi öeldud. See

küsimus lahendati hiljem Vabariigi Valitsuse otsusega 2. XI. 1927. a., mille alusel võib korteri puudusel maksta teenijale korteriraha kuni 20% palgast.

Nii siis antakse eelpoolloetletud teenijale priikorteri, ehk selle puudumisel maksetakse korteriraha vastavalt palgale kuni 20%.

Pensiooni väljaarvestamise puhul arvatakse palgale juure tegelik korteri üüri hind ehk jälle tegelikult kuu kohta saadud korteriraha, kui korteri puudusel teenija seda sai.

Teine liik priikorteri saajaid koosneb neist teenijaist, keda nimetatakse ülemääralisteks ja kellede kohta „Riigi Teatajas“ nr. 27 — 1927. a. eest on öeldud, et ülemääraliste riigiteenijate koosseisud lubatud krediitide piirides määrab asjaomase riigi-keskasutuse juhataja Vabariigi Valitsuse poolt antud juhtnõudel. Nende juhatajate võimkonda kuulub ka priikorteri andmise küsimuse lahendamise ülemääraliste teenijate suhtes.

Siia liiki kuuluvail järgmiseil teenijail on „Riigi Teataja“ nr. 53 — 1931. a. põhjal õigus saada priikortereid: uksehoidjad, kojamehed, käskjalad, vanemad öed, öed, sanitarid, ehituskünnikud, signaalilukusepad, sillalukusepad, ülesõidukoha-plokkpostivahid, remonditöölised I ja II järgu, sillavahid, ülesõidukohavahid I ja II järgu, teevahid, künnikud, veevärgi lukusepad, roopaseadjad, lampide korraldajad, jaamatõmehed, jaamavahid, puhkeruumivahid, jaamakoristajad, valvurid — piletimüüjad, autojuhtmehaanik, saeveski juhataja, depoo vedurikütjad II j. (kahele korter: Sonda—Mustvee teeharul), veejaama masinistid I ja II järgu, vaguni puhastajad (ühele korter Sonda—Mustvee teeharul) vaguni õlitajad (ühele korter Sonda—Mustvee teeharul), vanem vaht. Samas „Riigi Teatajas“ on aga tähendatud, et neile teenijale antakse raudteevalitsuse poolt

korteri ainult siis kui vastavad ruumid olemas; ruumide puudumisel ei makseta mingit lisatasu.

Nii siis teise liiki kuuluvaile teenijale korteri puudumisel korteriraha ei makseta. Ka pensiooni väljaarvestamise puhul korteri üüri hinda arvesse ei võeta, kuigi teenijal korter tasuta kasutada oli. Sarnast seisukorda ei saa kuidagi viisi pida loomulikuks. Kui juba kord on tunnustatud tarvilikuks anda neile teenijale tasuta korter, siis peaks ka neile korteri puudumisel maksetama korteriraha ja pensiooni peale mineku puhul tuleks korter või vastavalt korteriraha arvesse võtta, niikui see sünnib „Riigi Teatajas“ nr. 27 — 1927. a. eest loetletud teenijate suhtes. Kuid ka siin valitseb ebaloomulik seisukord seetõttu, et tegelikult kasutatavad korterid on oma põranda pinna suuruse poolest väga mitmesugused. Selle tagajärjel saab kahest ühesuguse palga saajaist see suurema pensiooni, kelle suurem ja järelikult kallim korter kasutada oli. Kui näiteks mõlemi palk oli 100 krooni, ühe korter oli hinnatud 10 kroonile, teise oma aga 25 kroonile, siis on arusaadav, et pensiooni väljaarvestamisel see teeb suure vahe viimase teenija kasuks. Ametikohustused olid küll ühesugused, ka ühesugune põhipalk, kuid ühel hoopis lahedamad korteriolud ja selle tagajärjel ka suurem pension kui teisel; kas peavad priikorteri saajad ise seda olukorda normaalseks?

Ja viimaks tasu eest raudteemajades korterite kasutajad. Kasutades seda, et korterid raudteemajades võrdlemisi erakorteritega odavam olid, ahnitsesid kõrgemapalgalised ametnikud endile hiiglasuured korterid. Nende remondi peale on kulutatud väga suuri summe. Muidugi pidi see ükskord äratama tähelepanu väljaspool, seda enam, et mitmed neist peavad omal allüürnikke. Teatakse

jutustada, et mõni aeg tagasi üks suure priikorteri kasutaja ametnik lehtedes avaldatud kuulutuste peale saatis korteri pakkumisi korterite otsijaile. Juhuslikult sai sarnase pakkumise üks raudteelane ja läks tähendatud aadressi järele. Hämmastus oli suur, kui selgus, et tema tulevaseks korteri peremeheks osutus kõrgemalpalgaline ametnik, kellel suur priikorter kasutada. Nagu teada, on nüüd Vabariigi Valitsuse otsusega korterite üüri hindu tõstetud 50% võrra. Kuna see tõstmine ühele liigile teenijaist väljaminekuid suurendab, on ta neile, kes priikortereid saavad väga kasulik, sest et nende pension seeläbi tõuseb.

Eelpooltoodust on päevaselge, et praegune seisukord on täiesti kaotiline, ebaõiglane ja nõuab tungivalt parandamist. Arusaadav, et need, kes praegu eesõigustatud seisukorras on, kõik abinõud selleks tarvitusele võtavad, et neile väga

kasulik kaos ka edasi püsima jääks. Eriti veel need priikorteri saajad, kes aja jooksul on suutnud enesele ahnitseda suured korterid. Nagu kuulda olevat neis ringkonnas sarnane seisukoht, et kõrbitagu perekonnaabiraha, kõrbitagu üldiselt kõikide palku, kuid nende erisoodustusi ei tohi puudutada. Ja et oleks võimalik Keskühingut reast välja lüüa, siis levitatakse ka tööliste seas, kellel priikortereid kasutada, kuuldusi nagu sooviks Keskühing, et neilt priikortereid ära võetaks. Mõistagi on see kõik vaid alatu provokatsioon. Keskühing ei nõua kellegi olukorra halvendamist, vaid Keskühing nõuab, et kõik tasud ja soodustused oleksid rajatud õiglastele alustele. Korteri küsimus on aga ebaõiglaselt lahendatud. Seepärast tuleb ta täies ulatuses revideerimisele võtta ja õiglaselt lahendada. See on Keskühingu seisukoht.

ja vedurile andmise eest 38 senti. Kinnitatud üksuse hind on aga palju suurem. See peetakse muidugi saladuses tõlliste eest, kuid räägitakse, et see olevat 75 senti tonni pealt. Et aga tegelikult maksetakse 38 senti, siis kujuneb iga tonni pealt 37 senti kokkuhoidu. Sellest läheb pool riigi tuludesse, pool preemiatega laojuhatajaile ja teistele varustustoimkonna ametnikele. Isegi valvur-käskjal, kes härradele teevett keedab ja muid meeelpäraseid toiminguid täidab, saab osa preemiast. Kes aga neist osa ei saa — need on tööliised, kelle higi ja nälja hinnaga kokkuhoidu saavutatakse. Seda vähe, et tõlliste vaevast preemiaid loigatakse, mis 10.000 kuni 100.000 ulatuvad. Need samad härrad, eriti varustustoimkonna ametnik Pr. lubavad endale äärmiselt mõnitavalt ja halvaksparvalt kohelda tööliisi, kui need julgevad rõne palvega härrade poole pöörata. See häbematus on juba nükaugale läinud, et tööliised on sunnitud kõrgemalt poolt abi otsima eriti kaitseks ametniku Pr. väljaastumiste vastu.

Vedurivarustajate Kolgata tee.

Juba aastaid laineid löönud vedurivarustajate töötingimuste ja palgaolude parandamise küsimus on jälle teravasti päevakorrale kerkinud ühenduses kaheksatunnilise tööpäeva seaduse maksimalkamisega. Et saada täielikumat pilti sellest, mis neil tööliisil on tulnud kannatada aastate jooksul ja kuidas nende olukord praegusel momendil on muutunud otse väljakannatamatuks, lubatagu heita pilku tagasi minevikule.

Vabariigi algaastail olid vedurivarustajad kuuteenijad, saades peale palga veel perekonnaabiraha ja kasutades kõiki muid kuuteenijate õigusi. 1926. aastal aga jäeti need tööliisid koosseisust välja. Nüüd võeti neid tööle päevatöölisena, kuid ilma arstiabi ja priisõidupiletite saamise õigusega. Töö normeeriti ära tükitöö hindade alusel. Et aga tööliiside tundus äärmiselt ülekohtusena arstiabi ja priisõidupiletite saamise õigusest ilma jätmine ja et nad tungivalt nõudsid oma õiguste jalule seadmist, siis formeeriti tööliisid artellid. Selle manöövriga tah-

tis raudteevalitsus võtta tööliisilt võimaluse edaspidi esineda arstiabi ja priisõidupiletite nõudmisega. Kuid tööliisid ei annud järele. Asi ulatus kuni riigikoguni ja lõppes tol korral sellega, et tööliisile anti küll arstiabi ja priisõidupiletite saamise õigus, kuid vähendati töötasu! Päevapalgaks määrati 168 senti, öeldes, et tükiviisi võite rohkem teenida, kuid tegelikult seda ei saanud kasutada, sest et määratud tööajal ei jätkunud küllaldaselt tükitööd. Tuli teha igasuguseid teisi töid ja päevapalgaks jäi ikkagi ainult 168 senti. Et vähegi rohkem teenida tuli vabal ajal tööle käia, tihti peale kogu perekonda kaasa tõmmates. Selle tagajärjel oli puhkeaeg kadunud. Nii kestis viimase ajani, kuni pandi maksta 8-tunnilise tööpäeva seadus. Võis juba ette aimata, et raudteevalitsus on küll sunnitud 8-tunnilise tööpäeva maksa panema, kuid tööliste tasunorme ta ei muuda vastavalt muutunud olukorrale. Nii sündiski. Niikui enamaltki maksetakse praegu tegelikult tööliisile ühe tonni põlevkivi vagunist väljaladimise

Olles paisatud äärmiselt viletsasse seisukorda on tööliisid organiseerunud ühinguks ja kollektiivselt seadnud ülesse nõudmise, et neid võetaks koosseisu palgaga 58 krooni + perekonnaabiraha. Senikaua kui seda ei ole võimalik teha, määratagu päevapalgaks vähemalt 2,20 krooni ja tõstetagu tükitöö hindu. Kuuldavasti olevat varustustoimkonna juhataja esinenud ettepanekuga tõsta päevapalka kuni 2. kroonini, kuid tingimusega, et Mõisakülas, Türil ja mujal igalpool liini peal ladudes vähendatakse tööliste arvu. Osa tööliisi peab oma leivatüki täieliku kaotamisega lunastama töölejäetavate tööliste viletsuse pehmdamiseks, kuid preemiad härradele peavad jääma püsima. Nii talitab praegune raudteevalitsus, mille kõrgem võimukandja — direktor — ei pidanud tarvilikuks tööliste palvet ära kuulatagi. Kuid tööliised tahavad jätkata võitlust uskudes, et aeg tõotab nende kasuks ja, et viimaks ikkagi õigus võidule pääseb.

Vedurivarustaja.

Raudteelaste Keskühingu tegevuse ülevaade.

I. VÕITLUS OLUKORRA HALVENDAMISTE PÜÜETE VASTU. KESKÜHINGU JUHATUSE SEISUKOHAD.

Teatavasti on tekkinud raskused riigi eelarve kokkuseadmisel. Riigiteenijaile vaenulised asunike ja põllumeeste poliitilised rühmitused on teinud sel puhul ettepanekuid vabariigi valitsusele veeretada kaaluva osa raskusist riigiteenijaile kaela. Endastmõistetavalt on Keskühingu juhatus antud olukorras kogu oma tähelepanu koondanud kavatsusile, mis sihitud riigiteenijate, järelikult ka raudteelaste, olukorra halvendamisele ja on seadnud omale praegusel momendil kõige tähtsamaks ülesandeks *õigel ajal ja õigel viisil reageerida neile kavatsusile*. Nende ülesannete täitmiseks on Keskühingu juhatus teinud järgmist.

Kõigepealt on võetud kindlad põhimõttelised seisukohad küsimuste kohta, mis kerkinud päevakorralt ühenduses tasude kärpimiste kavatsusiga. Need seisukohad on:

1) Keskühingu juhatus protesteerib kõige kategoorilisemalt perekonnaabiraha kärpimiste püüete vastu, sest et perekonnainimeste seisukord oli ja on ka praegu kõige raskem.

2) Keskühingu juhatus ei poolda üld-

se palkade kärpimist, sest et meie riigiteenijate ja -töölise palgad ei ole suured. Pealegi vähendab palkade kärpimine siseturu ostujõudu ja seetõttu on see kahjulik rahvamajanduslikult. Kui aga siiski palkade kärpimine peaks osutama möödapääsemata vajaduseks, siis võiksid kõne alla tulla ainult kõrgemate ametnike palgad. Igal juhtumil tuleb halastamatult kärpida neile maksetavad igasugused lisatasud.

3) Keskühingu juhatus ei vaidle sellele osa varustuse kandmise tähtsaja pikendamise vastu, mis ei ole ilmingimata vajalik igapäevaste ametikohuste täitmisel. Töö- ja kaitseriie kandmise tähtsaja pikendamist Keskühing ei poolda.

4) Keskühing ei vaidle sellele vastu kui korteriküsimus võetakse revideerimisele, sest et praegu on seisukord ebanormaalne ja ebaõiglane. Mispärast praegune seisukord ebaõiglane on, selle kohta leiavad lugejad selgitust käesolevas numbris mahutatud artiklis „Korteri küsimus raudteel“.

Nendest seisukohtadest on Keskühingu juhatus püüdnud informeerida raudteelaste laiemad hulke ajakirjanduse kaudu ja koosolekuil.

Ei koosolekuil ega Keskühingu juha-

tuses ei ole nende seisukohtade vastu avaldatud mingisuguseid proteste. Järelikult on raudteelaste pere nendega ühinenud.

Koosolekuid on peetud Tallinnas, Mõisakülas, Valgas, Tapal ja Sondas. On veel kavatsus pidada Narvas, Tartus ja Türil. Igalpool on võidud konstateerida ühtmeelt ja valmisolekut Keskühingu juhatus toetamiseks tema raskete ülesannete täitmisel.

Keskühing on püüdnud võimalikult suuremal määral kasutada üldist ajakirjandust riigiteenijate ja -töölise vastu sihitud aktsioonide tagamõtte selgitamiseks laiemale rahvahulkadele. Ajakirjandus on osutanud kaunis laiast vastutulekut ja arvatavasti ei keeldu selles ka tulevikus.

II. JOOKSVATE ÜLESANNETE TÄITMINE.

1) Teedeministrile esitati märgukiri kutseorganisatsioonide peategelasile vaba aja võimaldamise kohta tööajal, kui see on tingitud erakorraliste ülesannete täitmisest. Niikui meile tutvunemiseks saadetud raudteevalitsuse vastusest Teedeministrile näha võib, osutab raudteevalitsus teataval määral järelandmist. On lootusi küsimuse osaliseks lahendamiseks.

2) Suusõnalistel läbirääkimistel Teedeministriga selgus, et raudteevalitsus on oma seisukohad avaldanud Keskühingu poolt väljatöötatud ja ministriks esitatud töö- ja puhkeaja määruste kava kohta. Keskühing palus ministrit kutsuda kokku erilise komisjoni raudteevalitsuse ja asjast huvitatud teenijaskonna esindajaist. Komisjoni ülesandeks oleks saavutada kokkulepet kava kohta. Minister lubas teha korralduse komisjoni kokkukutsumiseks.

3) Valga liiprite imbutuse tehase tee-

nijate kohta saatis Keskühing Teedeministrile märgukirja, juhtides tähelepanu sellele, et osa teenijaid on tänini koosseisu sisse võtmata ja paludes selle küsimuse peatset lõpulikku lahendamist.

4) Aastaid laineid lõonud vedurivaraustajate töö- ja palgatingimuste parandamise küsimus on jõudnud otsaga Keskühingusse. Teenijad, jõudes arusaamisele, et organiseerimata võitlus tulemusi ei anna, on koondunud erisektsioonina Ehitusameti teenijate kutseühingu juure ja on asunud võitluse jätkamisele Kesk-

ühingu kaudu. Nii on Keskühingule juure tulnud uus raske ülesanne. Selle ülesande täitmiseks on juba peetud läbirääkimisi Teedeministriga ja esitatud märgukirju.

INFORMATSIOON MUUDATUSTE KOHTA KESKÜHINGU JUHATUSE KOOSSEISUS.

Keskühingu juhatus presiidiumist ja ühtlasi Keskühingu juhatastest lahkus laekur R. Treufeldt. Tema asemele valiti juhatus koosolekul 21. X. s. a. Viktor Rutnik.

Omavalitsuseteenijate palgaolud.

Riigi Statistika Keskbüroo on kogunud esmakordselt andmeid kõigi omavalitsuse ametnikkude ja alamteenijate *) palgaolude kohta. Kogutud andmestik laseb paista nende palgaolusid 1930./1931. eelarveaastal järgnevalt.

Omavalitsuseteenijate palgaolude korraldamise suhtes, teatavasti, ei ole üleriiklikus ulatuses maksivad üldiseid aluseid ega norme. Palgaolude korraldamine kuulub, nimelt, vastavate omavalitsuste volikogude võimkonda. Osalt seepärast, osalt küll ka puht majanduslikkudel põhjustel üldine pilt omavalitsuseteenijate palgaoludest on väga kirju. Üksikutes omavalitsustes pole erinevad mitte üksnes põhipalganormid, vaid olukord on erinev ka lisatasude suhtes (teenistusevanusetasu, lasteabiraha, tasud naturas jne.). Niisamahästi erinev on sotsiaalkindlustuse korraldus. Ainult pensioni saamise suhtes kõik omavalitsuseteenijad on üheõiguslikud riigiteenijatega.

Peale põhipalga mitmetes omavalitsustes makstakse lisatasusid, seda osalt rahas, osalt ka naturas. Ligikaudse pildi lisatasude maksmisest omavalitsuseteenijatele annavad järgnevad arvud.

Teenistusevanusetasu maksti 1930./31. eelarveaastal vaid 5 linnavalitsuses, sealhulgas suurematest linnadest ka Tallinnas ja Tartus; teenistusevanusetasu ei makstud 13 linnas. Maavalitsustest maksid teenistusevanusetasu vaid 4. Sealjuures on arvestatud ka Harju maavalitsus, kus küll juriidiliselt teenistusevanusetasu ei ole, maksetakse aga palgakõrgenduse nimetuse all iga 5-aastase teenistuse järgi 5% põhipalgast, maksimaalselt kuni 20%. See võetakse Harju maaval. ametnikkudel arvesse pensioninormi määramisel, kuna mujal teenistusevanusetasu jääb pensioninormi määramisel välja. Teenistusevanusetasu makstakse enamjaolt, kus see läbi viidud, riigiteenijate normide järgi, muide peale Pärnu linnavalitsuse, kus teenistusevanusetasu normid ½ võrra vähemad riigiteenijate omadest.

Lasteabiraha normid on küll kogu ulatuses ühtlased riigiteenijate omadega, kuid seda maksetakse vaid osas omavalitsustest. Nii, linnateenijatele makseti seda vaid Narvas, Pärnus, Tapal ja Tartus, maavalitsuseteenijatele vaid Järvas, Harju-, Viljandi-, Tartu- ja Valgamaal.

Veel kirjum on üksikutes omavalitsuseasutistes haigusekindlustuse korraldus, osalt sünnib teenijate ravimine täiesti tasuta (7-s linna- ja 1-s maavalitsuses), osalt sünnib see riigiteenijatega ühistel alustel, s. o. osa kuludest kannab ise abitarvitaja (4-s linna- ja 5-s maavalitsuses). Peale selle, muus omavalit-

suseasutistes kannavad arstiabi tarvitajad arstiabi- ja ravimiskuludest 20—25%, kohati palga suuruse järgi 25—35% jne.

Ebaühtlaselt on korraldatud ka palgamaksmine pikemalt kestva haiguse puhul. Tõsi, 11-s linnas ja peaaegu kõigis maavalitsustes sünnib see ühtlastel alustel riigiteenijatega (teistest haigusekuust peale ½ palka, kuid mitte kauem kui 26 nädala jooksul järgimööda ehk kokku maksimum 30 nädala jooksul aastas korduva haigestumise puhul). Mitmel pool pole palgamaksmise kohta pikemaajaliste haiguste puhul kindlaid norme maksmata pandud. Sel juhul küsimuse otsustab igakord kas omavalitsuse täidesaatev organ (maa-, linnavalitsus) või volikogu.

Linnaametikude põhipalganorm oli 1930./31. eelarveaastal keskmiselt üle riigi 99,6 kr. kuus. Täpsalt pool linnaametikudest sai palka alla, teine pool aga üle selle normi. Peale põhipalga 46,5% ametnikkudest sai teenistusevanusetasu, 21,7% sai lasteabiraha, ümmarguselt ¼ ametnikkudest sai muid rahalisi lisatasusid ja 16,1% sai veel lisatasu naturas — tavaliselt korterivarustust. Ühes nende lisatasudega keskmine teenistus tõi linnaametikudel 109,4 kr. peale kuus. Seega said linnaametikud lisatasudega põhipalgale juure keskmiselt 9,8 kr. kuus ehk ligi 10%. Kui jätame aga välja osa linnateenistuses seisvaid isikuid, kes pühendavad omavalitsuse tööle ainult osa täistööajast (kooliarstid, osa raamatukoguhoidjaid jne.), siis saame linnaametikude keskmise teenistuse (ühes arvatud lisatasud) 112,7 kr. kuus.

Kõrgema palga saajate hulka kuuluvad, loomulikult, linnapead, nende abid ja teised linnavalitsuse liikmed. Nende teenistus (põhipalk ühes lisatasudega) on üldiselt 1½ kuni 2 korda kõrgem keskmisest linnaametikude teenistusest. Neile järgneb juhtiv ametkond, kelle palk on erandita üle 100 kr. kuus, ulatub osalt üle 200 kr. kuus ja harukordadel isegi kõrgemale. Selle järgi veidi madalama teenistusega rühma kuulub osa ametnikke, kelle teenistus tööülesannete tähtsuse ja kõrgema kutselise kvaliteedi tõttu on ikkagi veel keskmisest linnaametikude teenistusest kõrgem. Siia kuuluvad, näiteks, sekretärid, keskmise teenistusega 160 kr. kuus, nende abid (147,5 kr.), raamatupidajad (153,8 kr.), eriasutiste juhatajad (142,7 kr.), kaasa arvatud osalise tööajaga töötavad (isikud), tervishoiuasutiste juhatajad (146,7 kr.), arstid (175,8 kr.), kõrgemad tehnilised jõud — insenerid, arhitektid jne. (206,7 kr.). Nende teenistus on üksikutele ametkohtadel kõrge kutselise kvaliteedi tõttu 25—75% võrra kõrgem üldisest teenistuse tasemest, kuigi mõned neist eriti väiksemates linnades saavad oma ametiskuse kohaselt just mitte kõrget tasu.

Tavalised kantseleitööjõud teenivad linnavalitsustes keskmiselt 90 ja 100 kr. ümber kuus. Nii, näiteks on linnavalitsustes asjaajajatel põhipalk 96,5 kr., ühes lisatasudega on teenistus 103,5 kr. kuus (seega põhipalga ja teenistuse vahakord 100:107), raamatupidajaabidel ja arveametikudel vastavalt 95,8 kr. ja 105,5 kr. (vahakord 100:110), laekahoidjatel 90 kr. ja 102 kr. (100:113), erinimetusega kantseleiametikudel 90,8 kr. ja 94,4 kr. (100:104), masinakirjutajatel 87,5 kr. ja 93,3 kr. (100:107) jne.

Selle järgi põhipalga ja teenistuse alanevas järjekorras tuleks nimetada linna alamteenijaid. Täistööajaga töötavate alamteenijate teenistus kõigub meesest ümmarguselt 40—110 kr. ja naistel 30—80 kr. kuus. Arvates kaasa osalise tööajaga alamteenijad, saame keskmise põhipalga alamteenijatel — meesest 65,6 kr. ja naistel 61,6 kr. kuus. Ühes lisatasudega nende teenistus tõuseb meesest keskmiselt 73,9 kr. ja naistel 63,7 kr. peale kuus. Arvates välja osalise tööajaga töötajad, võib nende keskmiseks teenistuseks lugeda meesest 76,8 kr. ja naistel 64,3 kr. kuus.

Alevivalitsustes on aga palgad tunduvalt madalamad. Seal alevisekretärid saavad ühes lisatasudega keskmiselt 110 kr., sekretäriabid ja kantseleiametnikud 60 kr. ja käskjalad 43,3 kr. kuus. Üldiselt alevivalitsustes on olud palkade suhtes ligidalt samad, mis vallavalitsustes, vast isegi halvemad.

Maavalitsuste ametnikkude teenistus on üldiselt võrreldes teiste omavalitsuste ametnikkude omaga, kõrgeim. Nii ulatus see (arvatud kaasa lisatasud) üldiselt linnavalitsustes 112,7 kr. ja alevival. 90 kr., maavalitsustes aga 122 kr. kuus. Seda põhjustab maavalitsuste, kui asutiste, võrdlev väiksus, mille tõttu juhtiv ametkond omab suurema osatähtsuse ja mõjutab üldist palkade keskmist. Võrdsetel kohtadel aga teenistus linna- ja maavalitsustes on väga ligidane. Nii, linnapeaabi palganorm on keskmiselt 240 kr., maavalitsuste abiesimeestel 213,3 kr., linnanõunikkudel 207,5 kr., maavalitsuseliikmetel selle vastu 205 kr., raamatupidajatel vastavalt 136,4 kr. ja 136,7 kr., kantseleiametikudel linnavalitsustes 90,8 kr.; maavalitsustes samuti 90,8 kr. kuus. Ainult alamteenijate palgad on maavalitsustes tunduvalt madalamad kui linnavalitsustes (meeste teenistuse vahakord 76,8 kr. : 58,2 kr. ehk 100:76, naistel vastavalt 64,3 kr. : 49,4 kr. kuus ehk 100:77).

Vallavalitsustes sekretäride põhipalk ulatub keskmiselt kuni 98,4 kr. kuus. Kuna nad saavad peaaegu kõikjal lisaks põhipalgale tasuta korterivarustuse jne., osalt aga ka lisatasusid rahas, siis tõuseb nende teenistus keskmiselt ühes nende lisatasudega 15% võrra ehk 113,2 kr. peale kuus. Siia tuleks arvata veel juure tih-

*) Alamteenijatena on mõeldud: uksehoidjad, käskjalad, ruumide koristajad, kooliteenijad jne.

Raudtee ja auto.

(Järg.)

tilugu eritasu vaestelastekohtu sekretäri kohuste täitmise eest, peale selle teatud juhtudel veel tulu postiagentuuri pidamisest. Nii võiks vast vallasekretäri tulu palgalisest tööst hinnata keskmiselt 130—140 kr. peale kuus, mis on vähe kõrgem linna- ja maavalitsuste ametnikkude keskmisest teenistuse tasapinnast. Vallasekretäriabi ja kantselei abitoõjõud teenivad aga umbes poole võrra vähem. Nende keskmine põhipalk oli 1930./31. eelarveaastal 59,3 kr. kuus. Kuna nende hulgas lisatasusaajaid on vähem, ei ulatu neil keskmine teenistus palju üle 60 kr.

Tundub loomulikuna tarvidus võrrelda palgaolusid mitmel tööalal, seda enam, et andmed on olemas. Riigi- ja omavalitsuseteenijate ning tööstuses tegevate ametnikkude ja alamteenijate teenistuse vahekorras annavad ligikaudse pildi järgnevad arvud.

	Keskmine teenistus kuus (kr.)	Võrdlus (teenist. riigiasutistes) = 100
Ametnikud:		
Riigiasutistes ¹⁾	98,3	100
Linnavalitsustes ²⁾	112,7	115
Maavalitsustes ²⁾	122,0	124
Tööstuses ³⁾	107,0	109
Alamteenijad:		
Riigiasutistes ⁴⁾	58,4	100
Linnavalitsustes ⁵⁾	70,1	120
Maavalitsustes ⁵⁾	54,3	93

Andmete iseloomustuseks olgu öeldud järgmist. Riigiteenijate teenistus on võetud sellisena kui ta oli 1927./28. a. Sest ajast peale on riigiteenijate palgatingimusi mitmeti muudetud. 1. aprillist 1929. a. pandi maksma teenistusevanuse tasu seadus, mis annab praegu põhipalgale, arvatud ühes lasteabiraha, juure 5,7% ümber. Enne seda maksti umbes samavõrra juure kahe poolekuupalga näol aastas. Teisest küljest, arvatakse nüüd põhipalgast maha 2% pensionikapitali arvele. Peale selle on pandud maksma uus arstiabi määrus, mille järgi nüüd riigiteenijatel tuleb kanda keskmiselt, võttes arvesse ka ravimist haigemajas, 50% ümber ravimiskuludest. Arvatavasti need soodustused ja teisel poolt kärpimised tasakaalustavad üksteist ja riigiteenijate tulu palgast on jäänud endiseks.

Maavalitsuste ametnikkude teenistuse kohta kordame, et see linnavalitsuste ametnikkude teenistusele on võrdsetel ametkohtadel ligikaudu ühtlane.

Üldiselt näeme, et kõigil vaatlusele võetud kolmel alal — linnavalitsused, maavalitsused, tööstus — palgad on tublisti kõrgemad riigiteenijate omadest.

Omavalitsuseametnikkude teenistus on ümmarguselt 15% võrra kõrgem riigiteenijate omast, ametnikkude teenistus

1) Riigiasutiste koosseisuseaduse mõiste järgi määraliste riigiteenijate ametnikkude ja vabapalgaliste palk ühes naturaaltasude ja lasteabirahaga. Palk lasteabirahata — 95,1 kr., lasteabirahata ja naturaaltasudeta — 92,1 kr. Lasteabiraha (3,5%) on arvatud ühtlaselt määraliste ja ülemääraliste palga juure.

2) Arvestatud täistööajaga töötavate isikute palgad.

3) Arvestamata kõrgemapalgaline juhtiv ametkond (direktorid, osakonnaühatjad jne.) Siin arvestatult enamjaolt arvestamata tasud naturaals, gratifikatsioonid ja ettevõtjate poolt palga pealt makstavad haigusekindlustuse preemiad (4% palgast).

4) Riigiasutiste koosseisuseaduse mõiste järgi ülemäärased riigiteenijad — enamjaolt tööalalt alamteenijatega ühtlane personaal (vahid, majateenijad, käskjalad, metsavahid, madalalpalgaline raudteelaste personaal jne.)

5) Meeste ja naiste võrdkaalustatud keskmine.

Selgitades eelmises artiklis auto ja raudtee võistluse probleemi tekkimist ja selle arenemist praeguse aja päevakorra põnevamaks probleemiks, jõudsimme otsusele, et ainukene õige lahendamine seisab mõlemate liiklemisvahendite tegevuse kooskõlastamises üldrahvamajanduslike huvide kohaselt. Nüüd jääb veel üle heita hetkeks pilku teistele liiklemisvahenditele ja siis tuua ära teesid, mis vastuvõtmist leidsid Madriidis 28. aprillist kuni 3. maini 1930. a. peetud Transport-töölise Föderatsiooni raudteelaste sektiooni konverentsil.

Teistest liiklemise vahenditest mannermaal väärivad tähelepanu laevasõit sisevetel ja lennukid.

Laevasõit sisevetel omab tähtsuse vaid üksikuil mail, kus tarvitamiskõlblikud veeteed olemas, nii kui näiteks Hollandis ja Saksamaal. Neis mais võib ka tekkida raudtee ja laevasõidu võistluse probleem, eriti masskaupade veo kohta kaugemal vahemail. Kus aga vedude tingimuseks on korrapärasus ja kiirus, seal langeb laevasõit kui võistleja raudteele täiesti ära.

Uusim liiklemisvahend on lennuk. Tema peaomaduseks on suur liikumise kiirus ja seetõttu võime lühikese aja jooksul läbistada suuri vahemaid. Praegusel ajal tarvitatakse lennukeid peaaegu ainult reisijateveoks. Nimetatamsväärset kaupade vedu ei ole veel lähemas tulevikus ette näha. Igatahes praegu ei või lennuk kõne alla tulla tõsise võistlejana teistele liiklemisvahenditele. Lennukit võib pigemini hinnata kui suurepärasest sideteenistuse vahendit.

On veel võimalik õhulaevade ehitamise arendamine ja nende rakendamine reisijate veoks.

Nii nagu meie auto ja raudtee tege-

ITAALIA STREIK AUSTRIAS.

Nagu meilgi, nii ka Austrias on päevakorral riigiteenijate palkade vähendamine. Kuigi seal niisuguste kavatsustega päevavalgele ei juleta tulla, nagu meil, kus mõnel riigiteenijal korraga kuni pool palka, või halvemal juhul veel rohkemgi (palgavähendus 20—30% + perekonnaabiraha kaotus + korteri üürikõrgendus + pensionikapitalimaks jne.) ära võtta tahetakse, vaid kõik kärpimised ainult mõne protsendi piirides liiguvad, ei puudu oma ebaõiglus sealgi. Niisuguse ebaõigluse vastu võitlemiseks on ADBZ-i teatel seal neil päevil ära peetud telegraafi- ja telefoniteenijate konverents, kus on otsustatud liidu juhatusele kohuseks teha välja kuulutada passiivne vastupanu, või n. n. Itaalia streik. See vastupanu tahetakse läbi viia kõigis Austria postiasutustes.

tööstuses 9% võrra. Kui aga tööstusettevõtete ametnikkude teenistuses võtaksime arvesse gratifikatsioonid, kõik naturas saadavad lisatasud ja arstiabi, mis lasub täiel määral haigekassal ja ettevõtjal, kui, viimaks, võtaksime juure juhtiva ametkonna, nagu see on võetud arvesse riigi- ja omavalitsuseametnikkude keskmise teenistuse arvutuses, siis loodetavasti leiaksime, et ametnikkude

vuse kooskõlastamist vajalikuks tunnistame, tuleb ka pooldada eelpoolmainitud liiklemisvahendite koondamist ühisesse transportabinõude süsteemi. Vaevalt võib aga uskuda, et praeguse kapitalistliku korra kaotiline majanduse süsteem selle suure probleemi lahendamist võimaldab. See jääb tulevase plaanikindlama ühiskondliku majandamise korra ülesandeks. Praegu võime meie selleks ainult teed tasandada. Selle eesmärgiga ongi küsimust käsitatud ja allpool toodud teesid ülesse seatud.

1. Praegusel ajal on raudtee kõige tähtsam mannermaa liiklemise vahend. Oma kestvuse esimese sajandi jooksul on raudtee suurt arenemist ilmutanud. See arenemine võib veel edasi kesta. Sellega on ka seletatav, et paljus mais on raudteedele liiklemismonopol osaks saanud.

2. Viimase kahekümne aasta jooksul on mootorsõidukist kujunenud teovõimeline tõsine võistleja raudteele. Kuna see liiklemisabinõu vaestes arenematusis mais ainult jõukamate kihtide üldmajanduslikult tähtsusetu luksusesemena esineb, on ta moodsa majandamisaparaadiga mais tähtsaks majanduslikuks teguriks kasvanud. Selles suhtes sammuvad Põhja-Ameerika Ühendriigid kõige teiste maade ees. Tulevikus peab tingimata arvestama mootorsõidukite tarvitamise kasvuga, eriti kui leiab laialdast tarvitamist toorõlimootor ja seeläbi vähenevad kulud.

3. Mootorsõiduki ja raudtee vahel kaotilise võistluse arenemisega kaotavad paljud raudteeteenijad töövõimalused raudteetegevuse alal. Ühtlasi võivad sündida ühiskonnale suured kahjud raudteedesse mahutatud kapitalide kaduma minemisega, ilma et nende asemel teisel teel uusi väärtusi luuaks. Seepärast tekitab tungiv vajadus leida teid ja abinõusid selle hädaohu kõrvaldamiseks.

4. Autokonkurentsi vältimiseks tarvitusele võetavad abinõud ei tohi aga muudata takistuseks mootorsõidukite loomulikule arenemisele. Rahvamajanduslikust seisukohast tuleb pidada õigustatuks ja kasulikuks kui raudteelt kantakse üle autodele need ülesanded millede täitmisega ta oma loomulike omaduste tõttu paremini hakkama saab kui raudtee. Eriti tuleb seda silmaspidada liiklemise arendamisel lähemal vahemail.

(Järgneb.)

Riigiteenijad!

Koonduge oma kutseajakirja ümber.

teenistus tööstuses ületab mitte üksnes riigiametnikkude, vaid ka omavalitsuseametnikkude teenistuse, mis on riigiametnikkude teenistusest ligikaudu, nagu juba märkisime, 15% võrra kõrgem.

Alamteenijate palgaolud on rohkem ühtlased, peale linnavalitsuste omade, kelle teenistus on teiste alamteenijate omast ümmarguselt 20% võrra kõrgem.

—x.

Vastutav ja tegev toimetaja **Aleksander Lepp**. Väljaandja **Eesti Raudteelaste Reskühing**.

Kirjastuse o-ü. „Täht“ trükk, Tallinnas, V. Pärnu mnt. 31.